

Декілька питань щодо можливості повернути гроші, цінності та інше майно, вилучене у кримінальному провадженні якщо вони визнані речовими доказами.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 12 вересня 2018 року у справі № 751/1921/17 (провадження № 14-383цс18) про витребування транспортного засобу та його повернення власнику зроблено висновок, що КПК України передбачає можливість вирішення за правилами цивільного судочинства спорів про належність речей (грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у пункті 1 частини дев'ятої статті 100 КПК України), лише щодо повернення власнику (законному володільцю), який був встановлений після застосування спеціальної конфіскації та не знав і не міг знати про незаконне використання такого майна (частини десята та одинадцята статті 100 КПК України).

Тобто, у інших випадках, повернення майна може розглядатися виключно у порядку кримінального судочинства. А це, може зайняти роки.

При цьому, останнім часом суттєво зросла кількість судових рішень, якими вирішується доля арештованого майна з

мотивацією щодо його необхідності відповідним воєнізованим формуванням. Застосовуючи цю правову процедуру для припинення раніше встановленого заходу забезпечення, суди, незважаючи на те, що така процедура не дуже підходить для примусового відчуження майна в умовах воєнного стану, звертаються до загальних засад кримінального провадження.

Також використовується конфіскація як спосіб припинення арешту майна, з метою його використання в цілях оборони. В ЄДРСР з цього приводу містяться рішення як у триваючих кримінальних провадженнях, так і в тих, що закінчені.

До прикладу, ухвалою слідчого судді Самбірського міськрайонного суду Львівської області від 13.04.2022 у справі № 452/3930/19 клопотання прокурора про вирішення долі речового доказу і конфіскацію речового доказу – автомобіля марки «Ауді А3» залишено без задоволення на підставі вимоги статей 100, 174 КПК України через відсутність письмової згоди власника на передачу вказаного автомобіля для потреб Самбірської районної військової адміністрації для здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони України, а також відповідного клопотання Самбірської районної військової адміністрації щодо цього.

Проте, у справі № 712/2067/22 слідчий суддя задовольнив клопотання начальника відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Черкаської обласної прокуратури щодо вирішення питання про долю речових доказів і надав дозвіл на перерахування грошових коштів у валюті «гривня» на загальну суму 529 840 грн з рахунку ГУ ДФС у Черкаській області на спеціальний рахунок для збору коштів на підтримку Збройних Сил України.

В умовах воєнного стану доля речових доказів визначається також у контексті вирішення питань, пов'язаних з виконанням вироку. Нерідко це має місце щодо кримінальних справ, розглянутих на підставі КПК 1960 року. Наприклад, у справі № 0907/1-1102/2011 прокурор звернувся з заявою, в якій просив вирішити питання долі речових доказів у межах кримінальної справи про обвинувачення ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених у частині 2 статті 364-1, частині 1 статті 366, частині 2 статті 382 КК України, а саме грошових коштів, нажитих злочинним шляхом, у сумі 41 700 грн. Заява мотивована тим, що при ухваленні вироку від 14.12.2015 стосовно засудженого Івано-Франківським міським судом не вирішено долю арештованого майна, а саме вказаних вище грошових коштів, які були вилучені і визнані речовими доказами. Своєю постановою від 08.04.2022 суд задовольнив заяву прокурора та вирішив речові докази – грошові кошти в сумі 41 700 грн, які вилучені згідно з протоколом обшуку та долучені як речові докази відповідно до постанови – передати в дохід держави, перерахувавши їх з рахунку, який належить ГУ ДФС в Івано-Франківській області, на спеціальний рахунок для збору коштів на підтримку Збройних Сил України.

Ф. Добровольський, студент КНУ ім. Тараса Шевченка для Науково-дослідний інститут проблем досудового розслідування.

[#досудове](#) [#арешт майна](#) [#скасування](#)